

SANAN *RODULLISTETTU* ESIINTYMINEN YLEN SUOMENKIE-
LISEN UUTISARKISTON SISÄLLÖISSÄ VUOSINA 2011–2021

Kandidaatintutkielma

Suomen kieli

Oulun yliopisto

12.1.2024

Aino Uitamo

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkielman lähtökohdat	1
1.2. Aiempi tutkimus	3
2. TEORIA JA TUTKIMUS	4
2.1. Sanasta <i>rodullistettu</i> tarkemmin	4
2.2. Aineistoja sen käsittely	4
3. ANALYYSI	7
3.1 Sana <i>rodullistettu</i> adjektiivina	7
3.2 Sana <i>rodullistettu</i> substantiivina	12
4. PÄÄTÄNTÖ	22
LÄHTEET	22

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman lähtökohdat

Tutkin tässä opinnäytteessä sanan *rodullistettu* esiintymistä Ylen suomenkielisessä uutisarkistossa vuosina 2011–2021. Aineiston olen kerännyt Korp-konkordanssihakuohjelmalla, jonka kautta Ylen uutiskorpus on saatavilla ja käytettävissä. Olen hakenut korpuksesta aineiston, jossa on autenttisia uutisteksteistä löytyviä esimerkkejä sanan *rodullistettu* käytöstä. Aineiston ulkopuolelle olen rajannut muut kuin sanan *rodullistettu* muodot, koska halusin tässä tutkielmassa keskittyä nimenomaan sana *rodullistettu* käytön tutkimiseen.

Tämän opinnäytteen tavoitteena ei ole ottaa kantaa siihen, kuinka korrektaa tai epäkorrektaa on puhua rodullistamisesta ja rodullistetuista. Tavoitteena on tarkastella sanan *rodullistettu* esiintymistä aineistossa puhtaasti kielitieteen näkökulmasta. Suomessa on moninaista sanastoa, jota käytetään puhuttaessa etnisistä vähemmistöistä, ja rotu sanan käyttö ihmisistä puhuttaessa saatetaan kokea epäsovinnaiseksi Suomessa, vaikka esimerkiksi Amerikassa yleisesti käytetään termiä *race* puhuttaessa ihmisistä (Makkonen-Craig 2023). Olen huomannut, että sanastoa käytetään osin rinnakkain ja eri tahot käyttävät hieman eri termejä. Jokaisella on oikeus määritellä itsensä niillä termeillä, jotka kokee itselleen sopiviksi.

Sanaa *rodullistettu* ei löydy yleisimmistä suomen kielen sanakirjoista. Sana on kuitenkin vakiintunut käyttöön yleisesti ja esiintyy laajalti esimerkiksi mediateksteissä, kuten *Ylen suomenkielisen uutisarkiston 2011–2021* korpuksessa tekemästäni aineistohausta voi päätellä. Tein haun hakusanalla *rodullist-*, jotta sain kaikki sanan *rodullistettu* taivutusmuodot aineistoon. Haun tuloksena löytyi myös muutamia muita rotuun liittyviä sanoja, jotka olen rajannut aineistosta pois.

Sana *rodullistettu* on johdos verbistä *rodullistaa*, mikä tekee siitä verbikantaisen nomini johdoksen. Rodullistamisella tarkoitetaan sosiaalista prosessia, jossa yksilöön tai ihmisryhmiin kohdistetaan ennakkoluuloja etnisen taustan, uskonnon tai ihonvärin vuoksi valta-asemassa olevien taholta (Fem-R 2023). Rodullistettulla taas tarkoitetaan henkilöä, johon rodullistamista kohdistetaan yhteiskunnassa (Fem-R 2023). Olen käyttänyt

sanojen merkityksen määrittämiseen kansalaisjärjestö Fem-R:n sanastoa, koska sanaa *rodullistettu* ei löydy yleisimmistä suomen kielen sanakirjoista kuten esimerkiksi Kielitoimiston sanakirjasta tai Nykysuomen sanakirjasta. Fem-R on voittoa tavoittelematon kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on tuoda esiin rodullistettujen ääntä ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa (Fem-R 2023).

Koko Hubara teki tunnetuksi blogissaan ja *Ruskeat tytöt* esseekokoelmassaan sanan *ruskea* rodullistamiseen ja ihonväriin liittyvässä merkityksessä. Hubara on kirjailija ja Ruskeat Tytöt Median perustaja. Ruskeat Tytöt ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tuottaa taiteen ja kulttuurin kautta vähemmistöille mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun – mediaa ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille. He määrittelevät nettisivuillaan termin *ruskea* synonyymiksi rodullistetulle henkilölle, joka kokee negatiivisia vaikutuksia rodullistamisen seurauksena (Ruskeat Tytöt ry 2023).

Kolmantena sanana aineistohakuja tehdessäni nousi esiin sana *rodullinen*, joka, toisin kuin muut tarkastelemani sanat, löytyi erinäisistä sanakirjoista. Sana *rodullinen* löytyy Nykysuomen sanakirjasta merkityksellä 'veriheimolaisuuteen pohjautuva, rotuun kuuluva' (1966 s.v. rodullinen). Suomen kielen perussanakirjassa sanan *rodullinen* merkitys on seuraava 'rotuun pohjautuva tai kuuluva' (SKPS 1994 s.v. rodullinen). Kielitoimiston sanakirjassa (KS 2022 s.v. rodullinen) sanalle *rodullinen* annetaan sama merkitys kuin Suomen kielen perussanakirjassa. Nykysuomen sanakirjan antamat käyttöesimerkit viittaavat myös ihmisiin, mutta KS:n ja SKPS:n käyttöesimerkeissä sanalla *rodullinen* viitataan eläimeen. Sanan merkitys on siis mahdollisesti siirtynyt, ja Ylen uutisaineiston korpukseen tehdyssä haussakin esimerkkejä *rodullinen* sanasta oli vähemmän kuin sanalle *rodullistettu*. Aineistossa kaikki esimerkit sanasta *rodullinen* tosin viittasivat ihmisiin tai ihmisryhmiin. Toisaalta sanan *rodullinen* kaikki muodot eivät tule esiin hakusana *rodullist-*, jota olen käyttänyt aineistoni hankkimiseen.

Aineiston analysoinnin myötä sekä oman alkuperäisen kiinnostukseni sanaan *rodullistettu* pohjalta olen muotoillut itselleni tutkimuskysymykset. Koska tutkimukseni on aineistovetoista, tutkimuskysymykset ovat muovautuneet prosessin aikana sen perusteella, millaisia tapauksia ja tendenssejä aineiston syntaktis-semanttisessa luokittelussa nousi esiin.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisissa yhteyksissä sana *rodullistettu* esiintyy? Esiintyykö se yksin vai täydentääkö se muita sanoja?
2. Millaisia lauseenjäsentehtäviä sanalla *rodullistettu* on?
3. Miten sanaa *rodullistettu* käytetään uutisteksteissä?

1.2. Aiempi tutkimus

Suomen kielen opinnäytteitä tai muuta tutkimusta sanasta *rodullistettu* ei ole aiemmin tehty. Myös etnisyyteen ja rasismiin liittyvää tutkimusta on tehty suomen kielen alalta vain vähän. Muilla tieteenaloilla rodullistamista ja rodullistettuja henkilöitä käsittelevää tutkimusta on tehty paljon. Viestinnän alalta on tehty useita opinnäytteitä, jotka käsittelevät rodun ja rodullistamisen ilmenemistä erilaisissa medioissa tai organisaatioiden viestinnässä. Esimerkiksi Outi Neuvonen (2020) on tehnyt kandidaatin tutkielman journalistiikan ja viestinnän alalta, jossa käsittelee *Me Naiset* lehden naisrepresentaatiota muun muassa rodullistamisen kontekstissa.

Suomen kielen tutkimusta rodullistamisesta olisi loogista tehdä esimerkiksi diskurssi-analyysin keinoin. Varsinaisesti rodullistamista tai rodullistettuja henkilöitä koskevaa tutkimusta en kuitenkaan löytänyt, mutta rasismia ja maahanmuuttoa käsitteleviä diskurssianalyyseja on tehty jonkin verran. Esimerkiksi Jussi Meriläinen (2020) on pro gradussaan *Rasismidiskurssit Suomi24-palstalla* tutkinut juuri diskurssianalyysin keinoin rasismia, joka taas sivua rodullistamisen teemoja.

2. TEORIA JA AINEISTO

2.1. Sanasta *rodullistettu* tarkemmin

Sana *rodullistettu* on verbikantainen nominijohdos sanasta *rodullistaa*. Ison suomen kieliopin verkkoversio (2008 §122) määrittelee partisiipit kuuluviksi adjektiivijohdoksiin, mutta ne voivat toimia lauseissa myös substantiivisesti. Tarkemmin sana *rodullistettu* on TU-partisiippi eli NUT-partisiipin passiivimuoto. Partisiipit toimivat verbin taivutusparadigmassa, mutta taipuvat täydellisesti nominien luvussa ja sijassa. Siksi ne voidaan nähdä myös omina lekseemeinään eli verbikantaisina nominijohdoksina. Lauseissa partisiipit ottavat usein adjektiivin semanttisen paikan.

Sanan *rodullistettu* tapauksessa kyseessä on TU-partisiippi eli passiivin NUT-partisiippi. Ne ottavat usein lauseissa täydentävän tai itsenäisen aseman, jossa ne sijoituvat adjektiivien tai substantiivien asemaan. NUT- ja TU-partisiipit voivat toimia myös osana liittomuotoa. (VISK 2008 § 122) Esimerkiksi eräässä aineiston tapauksessa (1) on nähtävissä liittomuoto, joka koostuu verbistä *joutua* ja partisiipista *rodullistettu*.

- (1) *Emine on tullut perheineen pakolaisena Suomeen 90-luvun alussa ja joutuu ensimmäistä kertaa elämässään rodullistetuksi ihon- ja hiustenvärinsä takia.*

2.2. Aineisto ja sen käsittely

Olen kerännyt aineistoni Kielipankin ylläpitämästä Korp-konkordanssihakuohjelmalla. Sieltä löytyvistä korpuksista hain aineistoni *Ylen suomenkielisen uutisarkiston 2011–2021* korpuksesta, joka sisältää kaikki Ylen digitaaliset uutisarkistoon tallennetut aineistot vuosilta 2011–2021. Aineistoni koostuu siis autenttisista mediateksteistä ja siitä voi nähdä, miten sanaa *rodullistettu* niissä esiintyy. Korpuksesta olen hakenut aineistoa hakusanalla *rodullist-*. Tällä tavoin olen saanut kerättyä aineiston, jossa esiintyvät kaikki *rodullistettu* sanan eri taivutusmuodot. Samaistin isot ja pienet alkukirjaimet, jotta kaikki osumat tulevat esiin haussa.

Olen siirtänyt haun tulokset Korpista Word-tiedostoon, jossa poistan aineistosta kaksoiskappaleet ja muut kuin sanan *rodullistettu* muodot. Saadusta hakutuloksesta olen poiminut vain TU-partisiipin *rodullistettu* eri muodot ja rajannut aineiston ulkopuolelle kaikki muut sanat kuten esimerkiksi sanojen *rodullistaa* ja *rodullinen* erinäiset taivutusmuodot. Näin olen saanut kerättyä 126 tapauksesta koostuvan aineiston, jota tulen analysoimaan tarkemmin tässä tutkielmassa.

Aineiston rajaaminen koskemaan ainoastaan sanaa *rodullistettu* on mielekästä, koska aineisto on tällöin sopivan laajuinen tarkasteltavaksi kandidaatin tutkielmassa, ja minua itseäni kiinnostaa nimenomaan tarkastella kyseisen sanan esiintymistä aineistossa. Aineistona olisi voinut käyttää myös kaikkia haulle saatuja osumia, mutta esimerkiksi sana *rodullistaa* on verbi eli se toimii erilaisessa lauseenjäsenen roolissa kuin siitä johdettu partisiippi *rodullistettu*. Sanoja *rodullinen* ja *rodullistaa* esiintyi hakutuloksessa myös selvästi vähemmän kuin sanaa *rodullistettu*, joten niiden rajaaminen aineiston ulkopuolelle oli siinäkin mielessä loogista. Tosin sanan *rodullinen* eri muotoja olisi voinut etsiä myös hakusanalla *rodullis-*, jolloin olisin saanut etsittyä muut sanan taivutusmuodot.

Tutkimukseni on aineistovetoista eikä se asetu minkään tarkkarajaisen kielentutkimuksen metodin alle. Aineistovetoisuudella tarkoitan sitä, että aineistosta löytyvät tapaukset ja niistä tehtävät havainnot vaikuttavat siihen, miten analyysi etenee. Esimerkiksi yhdessä tapauksessa (1) sana *rodullistettu* on sijassa genetiivi ja se toimii sanan *tuotanto* genetiivimääritteenä. Tällaisten havaintojen pohjalta olen luokitellut aineistoa ja tulen esittelemään tekemäni jaottelun ja aineistossa esiintyviä tapauksia luvussa 3.

(2) *Hän kuitenkin toivoisi, että rodullistettujen tuotannosta korostettaisiin myös sitä osaa, joka ei rasismia käsittele.*

Teen laadullista tutkimusta, jossa aineistoa analysoidaan systemaattisesti ja tarkastelun avulla voidaan havaita aineistosta toistuvia kaavoja. Tulen analyysissäni tarkastelemaan lauseita kokonaisuuksina ja sitä, millaisessa suhteessa sanat ovat toisiinsa nähden. Koska pelkkien taivutusmuotojen pohjalta ei voi päätellä minä lauseenjäsenenä sanat toimivat, on tarkasteltava sanaluokkia ja sanojen sijoittumissa suhteessa toisiinsa. (Luodon-

pää-Manni, Ojutkangas 2020.) Tavoitteenani on siis kartoittaa sanan *rodullistettu* esiintymistä lauseissa ja siten kategorisoida sen käyttöä.

Olen siis jaotellut aineiston erinäisiin ryhmiin sen perusteella, millaisissa lauseenjäsen-tehtävissä sana *rodullistettu* kulloinkin esiintyy. Suurin ryhmä ovat tapaukset, joissa sana *rodullistettu* määrittää edussanaa adjektiiviseen tapaan. Muita selkeitä ryhmiä ovat tapaukset, joissa sana *rodullistettu* toimii subjektina tai objektina. Näiden yksiselitteisten lauseenjäsen-tehtävien lisäksi aineistosta löytyy tapauksia, joissa sanalla *rodullistettu* on harvinaisempia lauseenjäsen-tehtäviä. Näiden tapauksien luokittelu adjektiiviseen taikka substantiiviseen käyttöön on myös tulkinnanvaraisempaa eikä aina välttämättä mielekäästä. Enemmän kuin miettinyt sanojen adjektiivisuutta tai substantiivisuutta olen tarkastellut millaisissa lauseenjäsen-tehtävissä ne toimivat. Avaan näitä lauseenjäsen-tehtäviä tarkemmin luvuissa 3.1. ja 3.2.

3. ANALYYSI

Olen luokitellut aineistoni kahteen pääkategoriaan. Ensimmäisessä kategoriassa ovat kaikki aineistossani esiintyneet esimerkit sanan *rodullistettu* adjektiivisesta käytöstä. Toisessa kategoriassa ovat esimerkit sanan *rodullistettu* substantiivisesta käytöstä. Adjektiivista käyttöä esiintyy aineistossa selvästi eniten eli yhteensä 85 tapauksen verran. Sana *rodullistettu* toimii lausekkeissa usein määrittämässä edussanaa adjektiivin tapaan, josta myös kaikki aineistossa esiintyvä sanan adjektiivinen käyttö koostuu.

Aineistossani on yhteensä 126 tapausta, jotka olen luokitellut niiden lauseenjäsen-tehtävien ja sanaluokan perusteella. Käyn seuraavissa luvuissa läpi tarkemmin sanan *rodullistettu* esiintymistä aineistossa ja kerron tarkemmin erilaisista lauseenjäsen-tehtävistä, joissa sana aineistossa esiintyy. Luvussa 3.1. esittelen aineistossa esiintyvät tapaukset, joissa sanan *rodullistettu* käyttö on adjektiivista. Luvussa 3.2. taas esittelen tapaukset, joissa sanan käyttö on substantiivista.

3.1 Sana *rodullistettu* adjektiivina

Luokitellessani aineistoa nousi suurimmaksi tarkasteltavaksi ryhmäksi adjektiivisessa käytössä toimivat sanan *rodullistettu* muodot, joissa sana *rodullistettu* määrittää edussanaa ja kongruoi määrittämänsä sanan kanssa. Aineistossa oli paljon tällaisia tapauksia, esimerkit (3) ja (4). Suurin osa aineiston tapauksista sisältyi tähän kategoriaan – yhteensä 85 tapausta eli reilusti yli puolet tapauksista.

- (3) *Blogissa Hubara käsittelee muun muassa sitä, miten **rodullistetut naiset** kokevat Suomen, suomalaiset ja suomalaisuuden.*
- (4) ***Rodullistetulle suomalaiselle** tämä kuvasto yhdistettynä rasisen sanan käyttöön huutaa, että tätä on oikea suomalaisuus ja tämä on tärkeämpää kuin sinun äänesi tai toiveesi anteeksipyyntöä.*

Sanan *rodullistettu* määrittäessä edussanoja substantiivilausekkeissa edeltää se usein ihmisiin tai ihmisryhmiin liittyviä sanoja kuten ihminen (5) tai vähemmistö (6). Substantiivit, jotka ovat lausekkeiden edussanoja, toimivat virkkeissä useissa lauseenjäsen-

tehtävissä. En ole tässä tutkielmassa keskittynyt sen tarkemmin näiden substantiivien lauseenjäsen tehtäviin, koska tämän tutkimuksen puitteissa olen katsonut järkeväksi rajata sen pois.

- (5) *Rodullistettujen ihmisten ja vähemmistöjen asema liittyy jokaiseen arkipäivään, eikä ongelmia ole yhdellä somekampanjalla suinkaan taputeltu.*
- (6) *Viitataan tässä kontekstissa näkyvään rodullistettuun vähemmistöön.*

Olen taulukossa 1 esittänyt, miten olen jakanut edussanat erilaisiin ryhmiin sen mukaan, millaisia sanoja ne määrittävät. Suurin osa tapauksista oli sellaisia, joissa sana *rodullistettu* määrittää ihmisiin tai ihmisryhmiin liittyviä sanoja. Näitä edustavat taulukossa 1 luokat ihminen, muu henkilö, vähemmistö, muu ryhmä ja feminiini. Luokassa muut sanat esittelen kaikki muut aineistossa ilmenevät tapaukset, jotka eivät viittaa ihmisiin tai ihmisryhmiin.

	Määrä
Ihminen	25
Muu henkilö	4
Vähemmistö	12
Muu ryhmä	23
Feminiini	14
Muut sanat	7

Taulukko 1

Taulukossa 1 olen nostanut esiin sanoja, jotka esiintyvät sanan *rodullistettu* kanssa usein, sekä ryhmitellyt yksittäisiä sanoja luokkiin. Jakaessani tapaukset eri luokkiin olen pyrkinyt siihen, että luokat olisivat kuvaavia ja mielekkäitä. Sana *ihminen* esiintyy aineistossa sen verran usein sanan *rodullistettu* kanssa, että olen kokenut oleelliseksi antaa sille oman ryhmänsä. Taulukossa 1 olen esittänyt, miten sana *rodullistettu* esiintyy aineistossa määrittämässä eri edussanoja. Sana ihminen (7) esiintyy sanan *rodullistettu* kanssa aineistossa 25 kertaa. Muita henkilöön liittyviä ilmauksia, joita aineistossa esiin-

tyi ja jotka sisältyvät taulukon ryhmään muu henkilö, olivat henkilö (8), hahmo (9) ja tyyppi (10). Näistä henkilö esiintyi aineistossa 2 kertaa ja muut vain kerran.

- (7) *Hiljattain Jimeno löysi myös Helsingin ballroom-yhteisön, jossa on paljon **rodullistettuja ihmisiä**.*
- (8) *Särmä arvioi ilmiön johtuvan siitä, että valkoinen mies on kulttuurisamme neutraali, sukupuoleton normi ja nainen tai esimerkiksi **rodullistettu henkilö** taas normista poikkeava.*
- (9) ***Rodullistetun hahmon** roolittaminen valkoisella näyttelijällä ei olisi nykyään teatterissa mahdollista.*
- (10) *Voi tulla aika voimaton olo, kun kuuntelee, mitä poliitikot puhuu (ei pelkästään **rodullistetuista tyypeistä**, vaan esim. lapsiperheistä, vanhuksista, köyhistä) – ja vielä kun päälle lisää jengin some-sekoilun.*

Erilaisiin ryhmiin viittaavia sanoja oli aineistossa useampia. Niistä eniten tapauksissa esiintyy sanaa *vähemmistö* (11), jonka olen eritellyt taulukossa 1 omaksi luokakseen, ja joka esiintyy aineistossa 12 kertaa. Luokkaan sisältyvät myös yhdyssanat, joissa sana vähemmistö on osana. Tällaisia yhdyssanoja ovat esimerkiksi *seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistö*, joka esiintyy aineistossa 2 kertaa, sekä *sateenkaarivähemmistö*, joka esiintyy aineistossa kerran. Muu ryhmä luokkaan olen sisällyttänyt sanat suomalaiset, nuoret, oppilaat, tekijät, ryhmät, maahanmuuttajat, näyttelijät, mallit, supersankarit sekä rap- ja hiphop-artistit. Sana nuori (12) esiintyi aineistossa 7 kertaa, suomalaiset (13) 4 kertaa, näyttelijä 3 kertaa, tekijä 2 kertaa ja muut kukin kerran.

- (11) *Tutkimuksessa haastateltiin 145 sellaista henkilöä, jotka kuuluivat etnisiin tai **rodullistettuihin vähemmistöihin**.*
- (12) *Tässä dokumentissa **rodullistetut nuoret** pääsivät parrasvaloihin pääasiassa maahanmuuton ja pakolaisuuden kautta.*
- (13) *Somalitaustainen Ahmed muistuttaa, että median kurjuuskuvasto voi vaikuttaa myös maahanmuuttajataustaisiin ja **rodullistettuihin suomalaisiin**, jotka näkevät usein näkevät itsensä mediassa vain tietynlaisessa passiivisessä avuntarvitsijan asemassa.*

Osan aineiston tapauksista voisi luokitella kuuluvaksi myös luokkaan muu henkilö, mutta olen päätenyt tällaiseen jakoon sen perusteella, että tapauksissa viitattiin ihmisryhmiin tai tapaukset olivat monikossa. Suomalaiset, nuoret, oppilaat ja maahanmuuttajat ovat selkeitä ihmisryhmiä. Ryhmät luonnollisesti kuuluvat luokkaan ryhmät. Näyttelijät, mallit ja rap- ja hiphop-artistit ovat ammattiryhmiä ja supersankaritkin voidaan löyhästi liittää tähän. Tulkinnanvaraisin näistä on sana tekijä, mutta se sattuu aineiston tapauksissa olemaan monikossa ja viittaamaan ryhmään ihmisiä (14)(15).

- (14) *Suomiräpin rasismia ovat nostaneet esiin etenkin **rodullistettut** hiphopkentän **tekijät**, muun muassa toimittaja Renaz Ebrahimi ja räppäri-dj Yeboyah.*
- (15) ***Rodullistettujen tekijöiden** rooli on kasvanut ja se on noteerattu Yhdysvalloissa palkinnoin. Moonlight -elokuvasta tuli vuonna 2016 ensimmäinen parhaan elokuvan Oscar-palkinnon voittanut elokuva, jossa näytteli vain mustia.*

Olen erottanut feminiiniin viittaavat sanat taulukossa 1 omaksi ryhmäkseen, vaikka luokan sisältämät sanat olisi voinut luokitella myös kuuluvaksi ryhmiin tai henkilöihin. Sanan *rodullistettu* esiintyminen feminiinisanojen yhteydessä on mielestäni mielenkiintoinen havainto, koska sana ei esiinny aineistossa määrittämässä maskuliiniin viittaavia sanoja kertaakaan. Mielestäni huomio on hyvä nostaa esiin, vaikken aihetta syvällisemmin tutkikaan. Sana *rodullistettu* esiintyi aineistossa määrittämässä feminiinisanoja yhteensä 14 kertaa. Lisäksi se kerran rinnastuu sanaan *nainen* listauksessa, jonka käsitelen myöhemmin luvussa 3.2. kohdassa, jossa käsitelen sanan *rodullistettu* käyttöä osana listausta. Useimmin aineistossa esiintyvissä tapauksissa sana *rodullistettu* määrittää sanaa *nainen* (16), jonka kanssa se esiintyy aineistossa 7 kertaa. Sana *rodullistettu* esiintyy 3 kertaa sanojen *transnainen* (17) ja *tyttö* (18) kanssa sekä kerran sanan *äiti* (19) kanssa.

- (16) *Blogissa Hubara käsittelee muun muassa sitä, miten **rodullistettut naiset** kokevat Suomen, suomalaiset ja suomalaisuuden.*
- (17) *Yhdysvalloissa **rodullistettuihin transnaisiin** kohdistuneet väkivallanteot ovat saaneet lehdet otsikoimaan ilmiöstä epidemiana.*

- (18) *Hän on roolimalli **rodullistetuille tytöille**.*
- (19) *Yhdysvalloissa etenkin viime aikoina **rodullistetut äidit** ovat käyttäneet paljon jonkinlaista digitaalista elämäkirjoittamista parantaakseen omaa asemaansa.*

Taulukossa 1 luokka muut sanat sisältää sanat demokratia, esikaupunki, hierarkia, keho, kokemus, rakenne ja stereotypia, jotka eivät suoraan viittaa ihmisiin tai ryhmiin. Nämäkin sanat kuitenkin selkeästi liittyvät ihmistoimintaan ja yhteiskuntaan, mikä on linjassa sen kanssa, että *rodullistettu* on käyttötarkoitukseltaan varsin ihmiskeskeinen. Sana *hierarkia* esiintyy aineistossa kahdessa eri tapauksessa ja muut sanat vain kerran. Yhdessä tapauksista sanat rakenne ja hierarkia oli rinnastettu (22), jolloin sana *rodullistettu* määrittä niitä molempia. Eräs toinen tapaus (21) on monitulkintaisempi ja sen voi tulkita niin, että sana *rodullistettu* määrittää kaikkia rinnastettuja sanoja tai vain niistä ensimmäistä. Jos tulkitaan sen määrittävän kaikkia sanoja, tulevat muut sanat -luokkaan myös sanat ihonväri ja sukupuoli. Olen itse kuitenkin tulkinnut tapauksen niin, että kirjoittaja viittaa vain rodullistettuun kehoon, koska esimerkiksi *rodullistettu sukupuoli* kuulostaa kontekstissa hieman erikoiselta. Muissa tapauksissa (22) sana *rodullistettu* määrittä vain yhtä edussanaa.

- (20) *Tarkoitus on purkaa **rodullistettuja rakenteita ja hierarkioita**.*
- (21) *Erista on teoksissaan käsitellyt **rodullistettua kehoa, ihonväriä ja sukupuolta**.*
- (22) *Ja joka ei ole tunnistanut eikä tunnista vielääkään **rodullistettua kokemusta?***

Aineistossa esiintyy yksi tapaus (23), joka ei ole korrekti yleiskielen kannalta. Oikea muoto olisi ”*yhteydenottoja tulee eniten rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvien kohtelusta*” tai ”*yhteydenottoja tulee eniten rodullistettujen vähemmistöön kuuluvien kohtelusta*”. Ensimmäisessä korjatussa muodossa sana *rodullistettu* määrittää edussanaa *vähemmistö* osana lauseketta, johon kuuluu myös sana *kuuluva*. Tämä tapaus on siis adjektiivinen ja samanlainen kuin tässä luvussa aiemmin käsittelemäni tapaukset. Lausekkeessa [*rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvien*] sana *rodullistettu* toimii omis-

tusta ilmaisevana genetiivimääritteenä. Tällöin sanan käyttö on substantiivista. Genetiivimääritteistä kerron enemmän luvussa 3.2.

(23) *Yhteydenottoja tulee eniten rodullistettuihin vähemmistöön kuuluvien kohtelusta.*

Ehdottomasti yleisimmin sanaa *rodullistettu* käytettiin adjektiivin tavoin määrittämässä edussanaa. Näitä tapauksia oli aineistossa 85 tapausta, mikä on yli puolet kaikista tapauksista. Kaikki sanan *rodullistettu* adjektiivinen käyttö on edussanojen määrittämistä. Lisäksi aineistossa on yksi tapaus, jossa on kongruenssivirhe, ja joka korjattuna liittyy edussanaa määrittävien tapausten joukkoon tai genetiivimääritteeksi. Olen analysoinut tämän tapauksen, mutta jätän sen aineiston ulkopuolelle, koska ilman tekemiäni korjauksia se on kieleltään epäkorrekti.

3.2. Sana *rodullistettu* substantiivina

Sanan *rodullistettu* esiintyi aineistossa myös substantiivisesti, mutta näitä tapauksia on selvästi vähemmän kuin adjektiivisia. Sanaa esiintyi erilauseenjäsentehtävissä. Aineistossa esiintyvistä tapauksista sana *rodullistettu* esiintyy subjektina 7 kertaa, objektina kerran ja predikatiivina 2 kertaa. Lisäksi on muuta substantiivista käyttöä, jota käsittelen tarkemmin. Luvun lopuksi käsittelen vielä adverbialaaleja ja muita tapauksia, joissa sanojen sanaluokan määrittäminen on hankalaa tai ei-mielekäästä.

Ison suomen kieliopin verkkoversion (2008 § 910) mukaan subjektit voidaan jakaa kolmeen eri lajiin. **Perussubjekti** esiintyy nominatiivimuotoisina nominilausekkeina ja finiittiverbit kongruoivat sen kanssa persoonassa ja luvussa. Sana *rodullistettu* toimii tapauksissa perussubjektina 5 kertaa (24). Toinen aineistossa esiintyvä subjektin muoto on **genetiivisubjekti**, joka on nessessiivirakenteen ja infiniittisen rakenteen subjekti. Sana *rodullistettu* toimii genetiivisubjektina tapauksista kahdessa (25). Kolmas subjektin laji on **e-subjekti**, joka on eksistentiaalilauseen subjekti. Näitä tapauksia ei esiinny aineistossa.

- (24) *Vaikka esimerkiksi briteissä naisten osuus pelialalla onkin noussut vähitellen viimeisen vuosikymmenen ajan, johtotehtävissä sekä naiset että **rodullistetut** ovat yhä erittäin aliedustettuja ryhmiä.*
- (25) *Hän kertoo monien **rodullistettujen** kohtaavan jatkuvasti tiedostamattomia ennakkoluuloja. Infiniittisen verbin genetiivisubjekti.*

Objekteja on kahdenlaisia. On **totaaliobjekti**, jonka sijat ovat genetiivi, nominatiivi ja akkusatiivi, sekä **partitiiviobjekti**, jonka ainut mahdollinen sija on partitiivi. Partitiiviobjektin esiintymiselle on kolme ehtoa, joista vähintään yhden on täytyttävä tai kyseessä on totaaliobjekti. Partitiiviobjektin ehdot ovat seuraavat: lause on tulkinnaltaan negatiivinen tai lause on aspektiltaan rajaamaton tai objekti on kvantitatiivisesti eli määrällisesti epämääräinen. (VISK 2008 § 925, § 930). Aineistossa esiintyy yksi tapaus, jossa sana *rodullistettu* toimii partitiiviobjektina (24). Kyseisessä tapauksessa lauseen aspekti on rajaamaton. Rajaamattomalla aspektilla voidaan tarkoittaa muun muassa sitä, että lauseen kuvaama tilanne on tai on ollut kesken tai käynnissä tai se on tapa (VISK 2008 § 1498).

- (26) *Opettajat epäilivät lähes kaikkia **rodullistettuja** luntaamisesta ja vähättelivät heidän älykkyyttään, kun Jay Jimeno oli ala-asteella.*

Predikatiivit ovat subjektin täydennyksiä, jotka esiintyvät kopulalauseissa, joissa verbinä toimii intransitiivinen olla-verbi (Shore 2020 s: 174). Sana *rodullistettu* esiintyy predikatiivina aineistossa 2 kertaa. Ensimmäisessä tapauksessa (25) predikatiivi täydentää joukkoa subjekteja *venäläis- ja virolaistaustaiset, saamelaiset, romanit jne.* Toisessa tapauksessa (26) sana *rodullistettu* täydentää predikatiivina lauseen nollasubjektia: *[nolla] on itsekin rodullistettu.*

- (27) *Rodullistaminen ei koske vain tummaihoisia ihmisiä, vaan esim. venäläis- ja virolaistaustaiset, saamelaiset, romanit jne. ovat mitä suurimmassa määrin **rodullistettuja** suomessa.*

- (28) *Sen lisäksi, että haluaisin terapeutini olevan perehtynyt rasismiin ja vähemmistökyseksiin, haluaisin löytää henkilön, joka on itsekin **rodullistettu**.*

Käsittelen seuraavaksi ne tapaukset aineistosta, joissa genetiivissä esiintyvän sanan *rodullistettu* muodot, eivät ole luokiteltavissa genetiivisubjekteiksi tai totaaliobjekteiksi. Tällaisia tapauksia löytyi aineistosta 13 kappaletta. Käsittelen nämä tapaukset kolmena eri ryhmänä. Ensimmäisessä ryhmässä käsittelen **genetiivimääritteet**. Toisessa ryhmässä käsittelen tapaukset, joissa sana *rodullistettu* toimii **adpositioiden genetiivitäydennyksenä**. Kolmannessa ryhmässä sana *rodullistettu* esiintyy **agenttipartisiipin genetiivitäydennyksenä**.

Genetiivi määritteet voidaan jakaa kolmeen eriluokkaan: 1. Genetiivimäärite ilmaisee omistusta tai muuta kuuluvuutta 2. Genetiivimäärite on subjektigenetiivi, kun sen määrittämän substantiivin kantaverbi on intransitiivinen 3. Genetiivimäärite on objektigenetiivi, kun sen määrittämän substantiivin kantaverbi on transitiivinen (VISK 2008 § 573). Tapauksista kahdeksan eli kaikki edustivat tyypillistä käyttötapaa, jossa genetiivimäärite toimii possessiivisesti ja osoittaa omistussuhdetta (25). Esimerkiksi lausekkeessa *rodullistettujen tarinat* genetiivimäärite *rodullistettujen* määrittää subjektia *tarinat* ja osoittaa omistusta. Kahta muuta esittelemääni genetiivimääritteen luokkaa ei esiintynyt aineistossa.

- (29) *Samalla ymmärtää, että **rodullistettujen tarinat** eivät aina ole tarinoita rasismista, vaikka se onkin iso osa heidän elämäänsä.*

Aineistossa on 4 tapausta, joissa sana *rodullistettu* toimii adpositioiden genetiivitäydennyksenä (26). Adpositiolausekkeissa on usein genetiivitäydennyksiä, joissa genetiivitäydennys ja adpositio esiintyvät aina vieretysten ja ne muodostavat kokonaisuuden (VISK 2008 § 699). Esimerkiksi lausekkeessa *rodullistettujen keskuudessa* sana *rodullistettujen* täydentää adpositiota *keskuudessa*.

- (30) *Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti hiertävät [**rodullistettujen keskuudessa**].*

Aineistossa esiintyi muutamia tapauksia, joissa sana *rodullistettu* on osana listaa. Näissä tapauksissa arvioni mukaan sana *rodullistettu* rinnastuu substantiiveihin ja olen siksi luokitellut sen toimivan substantiivisesti. Tapauksessa (27) lista ei liity predikaatilliseen virkkeeseen. Listassa sana *rodullistettu* kuitenkin rinnastuu erityisesti sanaan *nainen*, jolloin tulkitsisin sanan käytön olevan substantiivista. Tämä tapaus on se, jonka mainitsen luvussa 3.1. puhuessani feminiinianoista, joita sana *rodullistettu* määrittää. Myös tapauksissa (28) ja (29) sana *rodullistettu* rinnastuu listauksissa substantiiveihin, joten sen käyttö on substantiivista.

- (31) ***Rodullistettu ja nainen, mielenterveyskuntoutuja, lihavana syrjitty.***
- (32) *Intersektionaalinen feministi näyttää sitovan yksilön identiteetin ryhmään, jota tämä edustaa: valkoisiin, rodullistettuihin, miehiin, naisiin, homoihin, heteroihin - ja soveltaa erilaisia moraal sääntöjä noihin ryhmiin.*
- (33) *Kun uutistoimitukset ympäri Suomen miettivät kuumeisesti ensi kevään eduskuntavaaleja – kantaako ilmasto aiheena kevääseen, sote vai työmarkkinat, yritystuet, maahanmuutto, rodullistetut tai koulutus – voisi joukkoon heittää myös kysymyksen kulttuurisesta ilmapiiristä ja tulevaisuudesta.*

Seuraavassa tapauksessa sana *rodullistettu* toimii osana agenttipartisiippia. Agenttipartisiipilla tarkoitetaan mA-tunnuksista partisiippia, joka saa genetiivisubjektin tai possessiivisuffiksin. Agenttipartisiippi yleensä ilmaisee jonkin tekemisen tuloksena syntynyttä tilaa. (VISK 2008 § 246, määritelmät: agenttipartisiippi) Aineiston tapauksessa (36) agenttipartisiippi on *rodullistettujen tuottamia*, jossa *rodullistettujen* on genetiivisubjekti ja *tuottamia* on agenttipartisiippi. Agenttipartisiippi määrittää tässä sanaa *teoksia*, joka on sivulauseen objekti. Yleensä agenttipartisiippi on adjektiivinen, mutta tässä tapauksessa, kun sana *rodullistettu* toimii agenttipartisiipin genetiivimääritteenä, on sanan käyttö substantiivista, koska genetiivimääritteet ovat substantiivisia.

(34) *Liikehdintä on saanut monet levittämään sosiaalisessa mediassa elokuva- ja tv-sarjalistoja, joissa suositellaan **rodullistettujen tuottamia** tai rasismia käsitteleviä **teoksia**.*

Aineistosta löytyy yksi tapaus, jossa sana *rodullistettu* on sijassa allatiivi (37). Ison suomen kieliopin verkkoversion (2008 §587) mukaan muun muassa paikallissijassa olevat lausekkeet sekä adpositio- ja adverbiaalilausekkeet toimivat substantiivien adverbiaaleina. Tapauksessa muoto *rodullistetulle* on sitä edeltävän substantiivin *synonyymi* adverbiaali. Tässä virkkeessä sana *rodullistettu* esiintyy kahdesti, mutta olen käsitellyt toisen tapauksen myöhemmin tässä luvussa kohdassa, jossa käsittelen kuin-rakennetta.

(35) *Sana ruskea on Hubaralle tavallaan **synonyymi rodullistetulle**, mutta tuntui enemmän omalta kuin rodullistettu.*

Aineistossa esiintyy 9 tapausta, joissa sana *rodullistettu* toimii predikatiiviadverbiaalina tai osana niiden lauseketta. Predikatiiviadverbiaalit voivat luonnehtia subjektia, objektia tai verbiä, ja niiden sijat ovat essiivi, translatiivi, ablatiivi ja allatiivi. Ne voivat myös kongruoida luvussa luonnehtimiensa lausekkeiden kanssa. Predikatiiviadverbiaaleja on kahdenlaisia: rektiötäydennyksiä ja määritteitä. (VISK 2008 § 1258, 1259) Aineistossa esiintyy 6 tapausta, joissa sana *rodullistettu* esiintyy predikatiiviadverbiaalina, joka määrittää virkkeen muita lauseenjäseniä. Näistä tapauksista neljässä predikatiiviadverbiaalinen sija on essiivi ja kahdessa translatiivi. Essiivitapauksista kaksi luonnehtii subjektia ja yksi objektia. Neljännessä essiivitapauksessa predikatiiviadverbiaali luonnehtii toista adverbiaalia. Translatiivitapauksista toisessa predikatiiviadverbiaali luonnehtii objektia ja toisessa verbiä.

Tapauksessa (36) sana *rodullistettu* on osa subjektin *elämä* lauseketta, jossa se siis luonnehtii kyseistä substantiiviva. Subjektilauseke kokonaisuudessaan on [*elämä rodullistettuna Suomessa*] eli sijaintia ilmaiseva adverbiaali *Suomessa* kuuluu myös lausekkeeseen. Tapauksessa lause sisältää myös toisen predikatiiviadverbiaalinen *miltä*, joka luonnehtii koko lausetta.

- (36) *Mitä tulee tähän rajat kiinni -keskusteluun, niin kannattaa pitää silmät auki Lokuge halusi kirjoittaa arkipäivän rasismista, jotta myös valkoiset suomalaiset ymmärtäisivät, miltä **elämä rodullistettuna** Suomessa voi tuntua.*

Tapauksessa (37) predikatiiviadverbiaalilauseke *ainoana rodullistettuna* luonnehtii lauseen nollasubjektia. Lauseessa ei ole näkyvää subjektia, mutta lauseesta näkee, että jos sellainen olisi, olisi se genetiivisubjekti: [nollan] on hyvin vaikeaa puuttua [tilanteisiin] [ainoana rodullistettuna]

- (37) *On hyvin vaikeaa puuttua tilanteisiin **ainoana rodullistettuna**.*

Tapauksen (38) lauseessa esiintyy partitiiviobjekttilauseke *heidän erilaisuuttaan*, jota essiivissä esiintyvä predikatiiviadverbiaali *rodullistettuina* määrittää. Koko objektillauseke on [*heidän erilaisuuttaan rodullistettuina*] eli sana *rodullistettu* kuulu objektillausekkeeseen sisälle.

- (38) *On melko ilmeistä, että jos puhtaalta pöydältä rakennetaan orkesteri maanosan parhaista soittajista, vieläpä missiolla, jonka tarkoituksena on positiivisesti nostaa esiin **heidän erilaisuuttaan rodullistettuina**, lopputuloksena on intohimoista ja rakastettavaa soittoa.*

Translatiivisijainen predikatiiviadverbiaali voi täydentää sekä intransitiiviverbillisiä että transitiiviverbillisiä lauseita. Intransitiiviverbillisissä lauseissa predikatiiviadverbiaali luonnehtii subjektia ja transitiivisissa objektia. (VISK 2008 § 978) Aineistossa esiintyy yksi tapaus (39), jossa translatiivisijainen predikatiiviadverbiaali esiintyy. Tässä tapauksessa se esiintyy transitiiviverbillisessä lauseessa, joten se luonnehtii objektin tarkoitetta. Tapaus on samanlainen kuin VISKissä annetut esimerkit mentaali- ja kommunikatioverbien käytöstä ilmaisemassa objektitarkoitteen kategorioita. Objekti on tällöin partitiivissa, kuten se on myös aineiston tapauksessa. Tapauksessa sana *rodullistettu* rinnastuu muihin translatiivissa oleviin sanoihin virkkeessä. Yhdessä ne luonnehtivat objektia *heitä*.

- (39) *Twitterissä hyvesignaloiva porukka kutsuu **heitä ”rodullistetuiksi”**, ”tummiksi tytöiksi”, rasismin uhreiksi ja toiseutetuiksi – ja ratsastaa villisti heidän uhristatuksellaan.*

Yhdessä tapauksessa (40) essiiviadverbiaali luonnehtii toista adverbialia. Ison suomen kieliopin verkkoversion (2008 § 977) mukaan essiiviadverbiaali voi luonnehtia toisinaan myös paikallissijaista adverbialia. Tällöin tämä paikallissijainen adverbialia täydentää verbiä. Aineistossa esiintyvässä tapauksessa essiiviadverbiaali *rodullistettuina* luonnehtii adverbialia *maahanmuuttajista*, joka taas täydentää verbiä *puhuvat*. Sanan *rodullistettu* essiiviadverbiaali siis luonnehtii tässä verbilauseketta.

(40) *Minkä takia hyväntahtoiset rasisminvastustajat **puhuvat maahanmuuttajista ”rodullistettuina”**?*

Aineistossa on tapaus, jossa sana *rodullistettu* esiintyy verbi + joksikin -muotissa, joka on tilanmuutosmuotti. Tällöin sana *rodullistettu* on muotissa esiintyvän verbin predikaatiiviadverbiaali. Tässä tapauksessa sana *rodullistettu* noudattaa adverbialien predikaatiivista muottia, jonka voi päätellä siitä, että sana *rodullistettu* on sijassa translatiivi. (VISK 2008 § 474, 481) Tapauksessa (41) adverbialia *rodullistetuksi* täydentää verbiä *käännetään*. Tapaus noudattaa verbi + joksikin -muottia.

(41) *Termille ei kuitenkaan ole neutraalia suomennosta, ja usein se **käännetään rodullistetuksi**.*

Virkkeessä (40) sana *rodullistettu* täydentää rektioverbiä *keskittyä*, jolloin kyseinen verbi määrää sanan *rodullistettu* sijan. Ison suomen kieliopin verkkoversion (2008 § 487, § 1225) mukaan ”rektiolla tarkoitetaan, että tietyn sanan täydennys on tietyssä sijassa riippumatta siitä, mikä on täydennyksen kategoria tai semanttinen luonne”. Tässä tapauksessa sanan *rodullistettu* rooli virkkeen valenssissa on objektin kaltainen, vaikka illatiivi ei olekaan objektin sija. Kyseessä on adverbialitäydennys. Tapaus voidaan tulkita substantiiviseksi.

(42) *Vaatekaupassa vartijan huomio tai lentokentällä satunnaistutkinta **on keskittynyt tummaihoiseen tai muihin rodullistettuihin**.*

Aineistossa esiintyy yksi tapaus, jossa sana *rodullistettu* esiintyy osana kuin-rakennetta. Kuin-sanalla ilmaistaan usein komparaatiota. Kuin-rakenne koostuu kuin-sanasta ja sitä seuraavista lauseenosista. Rakenne ei aina esiinny komparaatiojohdoksen yhteydessä. (2008 § 635) Aineistossa esiintyvässä tapauksessa kuin-rakenne on lauseke, joka toimii komparatiivi- eli vertailusanan täydennyksenä (41). Lauseessa *mutta [se] tuntui enemmän omalta kuin rodullistettu* kuin-rakenne täydentää lauseen hallitsevaa osaa. Sivulauseen hallitsevassa osassa esiintyy sana *enemmän*, joka mahdollistaa kuin-rakenteen käytön kuvaamassa komparaatiota tässä tapauksessa. Tapauksessa sanaa *rodullistettu* verrataan sanaa *ruskea*, joka on adjektiivi. Tässä yhteydessä sanan *ruskea* käyttö on kuitenkin substantiivista. Sana *ruskea* on tapauksessa sanan *sana* taipumaton määrite. Edussanat ovat tällaisissa tapauksissa luokittelevia tukisubstantiiveja, joita taipumattomat määritteet määrittävät (VISK 2008 § 567). Tässä sana *ruskea* tarkoittaa sanan *sana* tarkoitetta.

(43) *Sana ruskea on Hubaralle tavallaan synonyymi rodullistetulle, mutta tuntui enemmän omalta kuin rodullistettu.*

Aineistossa on kolme tapausta, joissa sana *rodullistettu* on osa muutos- tai tilapassiivia. Tällaiset passiivilausekkeet muodostuvat verbiliitosta. Muutos- ja tilapassiiveja voidaan tulkita myös predikatiiveina ja predikatiiviadverbiaaleina, joten tapaukset on mielekästä käsitellä sanan *rodullistettua* substantiivisen käytön yhteydessä. (VISK 2008 § 1336). Verbiliitosta koostuvia monipersonaisia passiiveja on kahta tyyppiä. **Muutospassiivissa** toimii apuverbinä jompikumpi muutosverbeistä *tulla* tai *joutua*, jotka liittyvät usein TU-partisiippeihin, jollainen sana *rodullistettukin* on. **Tilapassiivissa** apuverbinä toimii tilaverbi *olla*. Muutospassiivissa partisiipin sija on translatiivi. Tilapassiivissa taas partisiipin sija on essiivi tai predikatiivin sijat eli nominatiivi tai partitiivi. (VISK 2008 § 1333, 1334). Muutospassiivitapauksia löytyy aineistosta kaksi. Ensimmäisessä tapauksessa (42) partisiippi *rodullistettu* määrittää verbiä *joutua* ja yhdessä ne muodostavat lauseen predikaatin. Toisessa tapauksessa (43) partisiippi *rodullistettu* määrittää verbiä *tulla* osana substantiivilauseketta [[*rodullistetuksi tulleille*] esiintyjille]. Lausekkeessa sana toimii TU-partisiipin sinä laajenuksena, joka vastaa muutospassiivin predikatiiviadverbiaaliosaa.

- (44) *Emine on tullut perheineen pakolaisena Suomeen 90-luvun alussa ja joutuu ensimmäistä kertaa elämässään **rodullistetuksi** ihon- ja hiustenvärinsä takia.*
- (45) *Suinnerin mukaan Suomen tanssimaailmassa on vain vähän tilaa **rodullistetuiksi tulleille** esiintyjille.*

Aineistossa on yksi tilapassiivitapaus. Tapauksessa esiintyy myös konjunktio vaan, joka aiheuttaa tapaukseen muutamia lisäominaisuuksia. Vaan-konjunktio esiintyy yleensä lausekkeissa, jotka seuraavat kieltolauseita ja korjaavat niitä. Esimerkiksi se ei ollut kylmä vaan kuuma. Tällaisissa tapauksissa jälkimmäisestä lausekkeesta sanan vaan jäljestä jää usein sanoja pois ilman, että niiden puuttuminen vaikeuttaa kontekstin ymmärtämistä. (VISK 2008 § 1106) Myös aineistossa esiintyvässä tapauksessa (44) sanan vaan jäljestä on jäänyt pois sanoja. Tapauksesta jälkimmäinen lause [*nolla on*] *erinäisillä mielikuvilla rodullistettu* on passiivissa ja siinä TU-partisiippi *rodullistettu* määrittää tilapassiivin verbiä *on*.

- (46) *Assad itse ei koe olevansa kantasuomalainen tai maahanmuuttaja, vaan erinäisillä mielikuvilla **rodullistettu**.*

Tämän luvun lopuksi vielä koostan lyhyesti sanan *rodullistettu* substantiivista käyttöä. Taulukossa 2 esitän, missä substantiivisissa lauseenjäsenetehtävissä sana *rodullistettu* toimii aineistossa ja kuinka monessa tapauksessa. Sana *rodullistettu* esiintyi substantiivisessa käytössä aineistossa yhteensä 40 tapauksessa.

	Määrä
Subjekti	7
Objekti	1
Predikatiivi	2
Genetiivimääritteet ja -täydennykset	13
Predikatiiviadverbiaali	9
Osana listaa	4
Muutos- tai tilapassiivi	3
Kuin-rakenne	1

Taulukko 2

Substantiivisessa käytössä sanalla *rodullistettu* on monipuolisempia lauseenjäsentehtäviä, mikä on tyypillistä substantiiveille verrattuna adjektiiveihin. Yksinään tai edussanana esiintyessään sana *rodullistettu* esiintyi aineiston tapauksista 7 kertaa subjektina, kerran objektina ja 2 kertaa predikatiivina. Taulukossa 2 esitän sarakkeessa genetiivitäydennykset ja -määritteet, että sana *rodullistettu* esiintyy näissä yhteyksissä aineistossa 13 kertaa. Näistä 13 tapauksesta 9 on tapauksia, joissa sana *rodullistettu* toimi genetiivimääritteenä. Tapausista 3:ssa se toimii adpositioiden genetiivitäydennyksenä ja yhdessä tapauksena taas agenttipartisiipin genetiivimääritteenä.

Taulukossa 2 esitän, että sana *rodullistettu* esiintyy aineistossa 9 kertaa predikatiiviadverbiaalina. Aineistosta löytyy myös neljä tapausta, joissa sana *rodullistettu* on osana listaa ja rinnastuu näissä listoissa substantiiveihin. Sana *rodullistettu* esiintyy aineistossa kerran osana kuin-rakennetta. Sarakkeessa muutos- ja tilapassiivi esitän, että aineistossa on 3 tapausta, joissa sana *rodullistettu* esiintyy näissä rakenteissa – 2 kertaa muutospassiivina ja kerran tilapassiivina.

4. PÄÄTÄNTÖ

Olen tässä opinnäytteessä tarkastellut sanan *rodullistettu* esiintymistä Ylen suomenkielisessä uutisarkistossa vuosina 2011–2021. Aineiston olen kerännyt Korp-konkordanssihakuohjelmalla, josta Ylen uutiskorpus löytyy. Olen tehnyt aineistolle syntaktis-semanttisen lajittelun ja tarkastellut tendenssejä, joita lajittelussa nousi esiin.

Luvussa 3 syvennyin aineistoon ja jaottelin tapauksia sen mukaan, mikä partisiipin *rodullistettu* sanaluokka on. Olen jakanut koko aineiston sen mukaan, onko sanan käyttö adjektiivista vai substantiivista. Käyn läpi erilaisia yhteyksiä, joissa san aineistossa esiintyy ja kuvailen lauseenjäsentehtäviä, joissa sana aineistossa toimii.

Esittelin johdannossa tutkimuskysymykseni, jotka olivat seuraavat:

1. Millaisissa yhteyksissä sana *rodullistettu* esiintyy? Esiintyykö se yksin vai täydentääkö tai määrittääkö se muita sanoja?
2. Millaisia lauseenjäsentehtäviä sanalla *rodullistettu* on?
3. Miten sanaa *rodullistettu* käytetään uutisteksteissä?

Sana *rodullistettu* esiintyy aineistossa sekä täydentämässä määrittämässä ja luonnehtimassa muita sanoja. Aineistossa oli 126 tapausta, jotka analysoin tutkimuksen aikana. Syvällisemmän analyysin voi lukea luvusta 3. Kaikkein yleisin tapa, jolla sanaa *rodullistettu* aineiston tapauksissa käytettiin, oli määrittämässä edussanaa, joka on hyvin tyyppillistä adjektiiveille. Tällaisia tapauksia oli yhteensä 85 kappaletta. Sanalla *rodullistettu* on aineistossa monia lauseenjäsentehtäviä, joista mikään luokka ei noussut yliedustetuksi verrattuna muihin. Sana toimi aineiston tapauksissa seuraavissa lauseenjäsentehtävissä: edussanan määritteenä, subjektina, objektina, predikaattina, genetiivimääritteenä ja -täydennyksenä, adverbiaalitäydennyksenä, muutos- ja tilapassiivina sekä osana kuin-rakennetta. Tällaisia tapauksia oli aineistossa 40 kappaletta. Jätin yhden 126 tapauksesta analyysin ulkopuolelle, koska se ei ollut kielellisesti korrekki.

Tekemästäni analyysistä saa osviittaa siihen, miten sanaa *rodullistettu* käytetään uutisteksteissä. Ote on kuitenkin vain pieni osa uutisteksteistä, joita suomessa julkaistaan.

Parempi ymmärrys sanan käytöstä vaatisi eri medioiden laajempaa tarkastelua ja lisätutkimusta. Sanan *rodullistettu* käyttöä ja esiintymistä voi tutkia myös muissa kuin uutisteksteissä, jolloin ymmärrys sen käytöstä paranisi, kun nähtäisiin esimerkiksi, millaisissa teksteissä sanaa käytetään. Uutistekstejä kirjoittavat toimittajat, jotka kirjoittavat työkseen. Heidän voisi olettaa olevan hyviä kirjoittajia ja heidän sanavarastonsa olevan laajempi kuin heikommilla kirjoittajilla. Siksi voisi olla mielenkiintoista tarkastella epävirallisemmissä yhteyksissä kirjoitettuja tekstejä, jotta nähtäisiin esiintyykö sanaa *rodullistettu* niissä.

Rasismiin ja rodullistamiseen liittyy paljon sanastoa, joka on osittain rinnakkaista, ja jota on otettu käyttöön 90-luvulta lähtien. Esimerkiksi Ryynänen (2020) artikkelissaan käsittelee sanastoa ja kirjoittaa siitä, miten sanaston merkitystä ja suhteita keskenään on pohdittu vain vähän. Siksi voisi olla hyödyllistä tehdä jatkotutkimusta siitä, miten suomalaiset ymmärtävät rodullistamiseen liittyvää sanastoa ja millaisia merkityksiä eri sanat saavat. Rasismiin liittyy paljon negatiivisia tuntemuksia, joten sanan käyttöä saateen sen takia vältellä ja käyttää muuta aiheeseen liittyvää sanastoa. Siksi olisi hyvä tutkia ihmisten käsityksiä rasismiin liittyvästä sanastosta.

LÄHTEET

HAMUNEN MARKUS, KONSTENIUS REETTA, LUODONPÄÄ-MANNI MILLA, MIESTAMO MATTI, NIKANNE URPO, SINNEMÄKI KAIUS JA SKS 2020: *Kielentutkimuksen menetelmiä I–V*. Helsinki: SKS. s. 412–438

KANSALAI SJÄRJESTÖ FEM-R: Kansalaisjärjestö Fem-R. [https://www.fem-r.fi/\(11.1.2024\)](https://www.fem-r.fi/(11.1.2024)).

KANSALAI SJÄRJESTÖ FEM-R: Sanasto. [https://www.fem-r.fi/sanasto/\(11.9.2023\)](https://www.fem-r.fi/sanasto/(11.9.2023)).

KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2021. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. URN:NBN:fi:kotus-201433. Päivitetty 10.11.2022

MAKKONEN-CRAIG, HENNA 2023: Onko hän POC, tumma, ruskea, värillinen, ei-vaikoinen – vai talousalan asiantuntija? -*Kielikello* 2/2023, verkkoartikkeli. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/onko-h%C3%A4n-poc-tumma-ruskea-v%C3%A4rillinen-ei-vaikoinen-vai-talousalan-asiantuntija>

MERILÄINEN, JUSSI 2020: *Rasismidiskurssit Suomi24-keskustelupalstalla*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, humanistinen tiedekunta, suomen kieli.

NEUVONEN, OUTI 2020: *Me Naiset, Te Naiset: Me Naiset lehden kulttuuriset naiseuden representaatiot*. Kandidaatintutkielma. Tampereen yliopisto, Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta, Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma.

NYKYSUOMEN SANAKIRJA OSA 4: O–R, 1956. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 67/4. URN:ISBN 978-952-7359-07-5. ISSN 2323-3370. Kotimaisten kielten keskus 2021. <https://www.kotus.fi/nykysuomensanakirja>

RUSKEAT TYTÖT RY: Meistä. <https://www.ruskeattytot.fi/meista> (11.9.2023).

RYYNÄNEN, SANNA 2020: Puhummeiko nyt rasismista? Media & viestintä 43(2020):4. s. 326–344.

SHORE, SUSANNA 2020: Lauseita ja vesinokkaeläimiä – perinteisestä funktionaaliseen lauseoppiin. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. s. 174.

SUOMEN KIELEN PERUSSANAKIRJA 2. OSA: L—R, 1994: [päätoimittaja: Risto Haarala] ; [toimitussihteeri: Marja Lehtinen] ; [toimitus: Eija-Riitta Grönros, Taru Kolehmainen ja Irma Nissinen, taivutustyypit Riitta Eronen] ; [tekstinkäsittely: Sinikka Kantokoski ja Minna Suorsa]. - Helsinki.

VISK = AULI HAKULINEN, MARIA VILKUNA, RIITTA KORHONEN, VESA KOIVISTO, TARJA RIITTA HEINONEN JA IRJA ALHO 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoersio, viitattu 11.9.2023. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7